

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, доцента **Канова Людмили Петрівни**
на дисертацію **Красницької Ольги Володимирівни**
на тему «**Теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача вищого військового навчального закладу**», представленої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Трансформаційні зміни в системі вищої освіти та вищої військової освіти зумовлюють побудову нової моделі підготовки науково-педагогічних кадрів, здатних працювати в умовах сучасних викликів і загроз, ефективно здійснювати освітній процес, розробляти та впроваджувати сучасний освітній контент і досягати суттєвих результатів в освітній діяльності, формуючи в такий спосіб інтелектуальний потенціал нашої держави. Зазначене передбачає визнання потреби в підготовці викладачів до ораторської діяльності, яка становить основу викладацької діяльності, слугує засобом розкриття творчої індивідуальності науково-педагогічного працівника й визначає інформаційний, когнітивний, емоційний і мотиваційний вплив на цільову аудиторію (слухачів, курсантів, студентів).

В умовах російсько-української війни особливої актуальності набуває підготовка викладачів вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), які, зі свого боку, здійснюють підготовку офіцерських кадрів для Збройних Сил України та інших складових Сил оборони України. Важливість упровадження системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності зумовлена зміною освітніх орієнтирів і підходів у системі вищої військової освіти, зокрема: зорієнтованість на євроатлантичну інтеграцію, упровадження стандартів НАТО в освітній процес, гармонійне поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти, активне використання технологій дистанційного і змішаного навчання, навчання упродовж військової кар'єри, побудова індивідуальної освітньої траєкторії. Розвиток здатності викладачів ВВНЗ працювати в різних риторичних контекстах, зокрема з високостатусними цільовими аудиторіями, бойовими бригадами, будувати з ними ефективну риторичну взаємодію, викликати стійку потребу у професійному та особистісному розвитку, упевнено діяти в умовах медіапростору, забезпечувати високий рівень професійного спілкування вимагає підготовки до ораторської діяльності.

Отже, дослідження теоретико-методичних засад ораторської діяльності викладача ВВНЗ є актуальним і суспільно значущим, оскільки визначається соціальним запитом на підготовку високваліфікованих викладачів ВВНЗ із високим рівнем готовності до ораторської діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах науково-дослідних робіт Національного університету оборони України «Розвиток теоретичних основ формування лідерського потенціалу військовослужбовців ЗСУ» (державний реєстраційний номер 0119U000680),

«Формування психічної стійкості військовослужбовців до бойових умов» (державний реєстраційний номер 0121U110117), Науково-освітнього інноваційного центру суспільних трансформацій «Актуальні проблеми сучасних трансформацій» (державний реєстраційний номер 0121U111744).

Тему дисертації затверджено вченою радою Національного університету оборони України (протокол № 14 від 28 грудня 2021 року).

Найсуттєвіші результати, що містяться в дисертації. У дослідженні здійснено історико-педагогічний аналіз і з'ясовано стан розробленості проблеми ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти у психолого-педагогічних дослідженнях, обґрунтовано теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача. Розроблено структуру й архітектуру ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти. Виявлено та охарактеризовано особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ. Схарактеризовано структурні компоненти, критерії, показники та виявити рівні готовності викладачів вищих військових навчальних закладів до ораторської діяльності. Запропоновано концепцію формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Обґрунтовано та розроблено систему професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, експериментально перевірено її ефективність. Розроблено та впроваджено технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Досягнення означених результатів виявилось можливим на основі методологічної єдності діяльнісного, риторичного, системного, акмеологічного, технологічного, особистісно орієнтованого, гуманістичного, синергетичного, контекстного та праксеологічного наукових підходів, а також правильно визначеної провідної ідеї дослідження, що ґрунтується на положенні про те, що професійна підготовка викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності потребує визначення теоретико-методичних засад ораторської діяльності, розроблення концепції формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, обґрунтування та розроблення системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Нові факти, одержані здобувачем. Вважаємо, що дисертаційне дослідження Красницької О. В. є комплексним, у якому *вперше*:

теоретично обґрунтовано та розроблено систему професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, що містить взаємопов'язані цільову, концептуальну, організаційно-методичну, змістово-технологічну й оцінно-результативну підсистеми;

обґрунтовано теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача ВВНЗ, визначено закономірності ораторської діяльності (управління аудиторією в публічному виступі, дзеркальне відображення у взаємодії оратора й аудиторії, системність впливу оратора на цільову аудиторію, розвиток суб'єктів ораторської діяльності, публічний виступ як освітній вчинок);

виявлено особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ; сформовано портрет викладача ВВНЗ як професійного спікера; розкрито зміст етапів його розвитку (учнівства, творчої активності, ораторської майстерності);

введено поняття «ораторське поле», «комунікаційна стратегія ораторської діяльності», «освітнє середовище ВВНЗ, сприятливе для ораторської діяльності»;

з'ясовано сутність понять «готовність викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «рівень готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «професійна підготовка викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «система професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «організаційно-педагогічні умови формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності»;

розроблено структуру готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності (мотиваційний, світоглядний, автентичний, комунікативний, діяльнісний компоненти), визначено критерії (мотиваційно-цільовий, світоглядно-пізнавальний, автентично-творчий, комунікативно-емоційний, діялісно-рефлексивний), показники та рівні (творчий, інтеріоризований, конструктивний, репродуктивний) готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності;

запропоновано концепцію формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, що ґрунтується на діялісно-риторичному, компетентнісному, системному, технологічному, особистісно орієнтованому, гуманістичному, синергетичному, контекстному, праксеологічному, індивідуально-творчому методологічних підходах і принципах професійної підготовки до ораторської діяльності (особистісної зорієнтованості професійної підготовки до ораторської діяльності, цілісності та інтеграції, зв'язку теорії з практикою, міцності, відповідальності, риторичної взаємодії та кооперації, усвідомленого й активного навчання, проактивної рефлексії, емоційної залученості);

обґрунтовано технологічне забезпечення та виокремлено організаційно-педагогічні умови (створення освітнього середовища ВВНЗ, сприятливого для ораторської діяльності; залучення до ораторської практики; оптимізація змісту професійної підготовки до ораторської діяльності; забезпечення професійної підготовки до ораторської діяльності засобами неформальної та інформальної освіти; забезпечення систематичності й безперервності активного навчання) формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Автором *уточнено*: сутність понять «ораторська діяльність», «риторика», «ораторське мистецтво», «красномовство», «риторизація освітньої діяльності», «публічний виступ», «ораторський стиль»; підходи до змісту, структури й архітекτονіки ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти, риторичних жанрів (жанрів публічного мовлення), класифікації публічних промов викладача ВВНЗ, етапів підготовки до публічного виступу; вимоги до викладача ВВНЗ у контексті професійної ораторської діяльності, soft skills і hard skills оратора, чинники сприйняття викладача та публічної промови.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз дисертаційного дослідження та наукових публікацій Красницької Ольги Володимирівни дає змогу дійти висновку щодо належного рівня наукової обґрунтованості й достовірності

отриманих результатів дослідження, уможливлене коректністю визначення об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження. Позитивно оцінюємо теоретико-методологічну базу дослідження. Досягненню мети й виконанню завдань дослідження сприяло застосування влучно дібраних теоретичних, емпіричних і статистичних методів. Цілком виправданою для ВВНЗ є логіка лонгітюдного педагогічного експерименту, що був проведений у чотири етапи: пілотний, констатувальний, формувальний, контрольний.

Заслугує схвалення широка апробація результатів дисертаційного дослідження на міжнародних, всеукраїнських і відомчих конференціях, семінарах, форумах, воркшопах, а також науково-популярному заході, гостьових лекціях у закладах вищої освіти, навчально-методичних зборах у ВВНЗ Міністерства оборони України, засіданні Ради молодих учених при МОН України, освітніх проєктах, школі молодого викладача.

Відзначимо повноту й обґрунтованість висновків, що відповідають визначеним завданням дослідження, розкривають логіку наукового пошуку автора й засвідчують досягнення значущих для педагогічної науки результатів. Сформульовані в дисертації рекомендації впливають з отриманих результатів і логіки дослідження. Вони стосуються професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, формування їх готовності до ораторської діяльності засобами формальної, неформальної та інформальної освіти, розроблення сучасного освітнього контенту, створення освітнього середовища ВВНЗ, сприятливого для ораторської діяльності, підготовки й виголошення викладачами публічних промов, розвитку викладача як професійного спікера. Загалом засвідчуємо, що дисертаційне дослідження містить нові наукові положення, а отримані результати забезпечують розв'язання актуальної наукової проблеми професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Значення одержаних автором результатів для науки та практики полягає у впровадженні системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності й апробації технологічного забезпечення та організаційно-педагогічних умов формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; розробленні та впровадженні на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти освітнього курсу «Сучасна педагогічна риторика»; розробленні та реалізації в освітньому процесі навчальних програм «Сучасна педагогічна риторика» на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та «Академічна риторика» на другому (магістерському) рівні вищої освіти, навчально-методичного посібника «Сучасна педагогічна риторика», науково-популярного видання «Надихаюча книжка Українського Захисника».

Практичне значення результатів дослідження є цілком очевидним. Авторський освітній курс «Сучасна педагогічна риторика» (90 год) є практико-орієнтованим, спрямованим на формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Він гармонійно поєднує лекційні заняття, практичні заняття з елементами тренінгу, практичні заняття, що передбачають публічні виступи, завдання для самостійної роботи й творчі завдання. Його органічно доповнює однойменний електронний навчальний курс.

Розроблено й реалізовано ютуб-канал «Риторика лідера», сайт «Риторика успіху справжнього лідера», серію наукових подкастів із риторики, ватсап-канал «Лідерство, риторика, успіх», що, на нашу думку, є прогресивною творчою практикою, забезпечує інформальну освіту в межах професійної підготовки до ораторської діяльності, сприяє підвищенню мотивації до навчання й оволодіння ораторським мистецтвом і красномовством.

Основні положення та результати дослідження впроваджено у практику організації освітнього процесу Військової академії (м. Одеса) (довідка № 2/31/10 від 29.05.2024), Національного університету оборони України (акт від 10.06.2024), Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (акт № 350/176/9-278/27 від 12.11.2024), Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (акт № 2/88/59 від 09.12.2024), Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (акт № 31/88 від 27.12.2024), Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (довідка № 738/9483 від 04.07.2025), Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (акт від 28.04.2025); у процес інформальної освіти науково-педагогічних працівників кафедри військової підготовки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (довідка № 461 від 11.06.2024), Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (довідка № 1056/460/2743 від 08.11.2024), кафедри військової підготовки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (довідка № 128 від 17.04.2025); у процес підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Київського інституту Національної гвардії України (довідка від 04.04.2024); у діяльність Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України (довідка № 2699 від 02.01.2025), Тренінгового центру прокурорів України (довідка № 07-18/680 від 06.05.2025).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертація є цілісним, структурованим і завершеним науковим дослідженням, що обґрунтовує теоретико-методичні ораторської діяльності викладача ВВНЗ і розв'язує актуальну наукову проблему професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Рукопис дисертації представлено анотацією, змістом, вступом, п'ятьма розділами, що відображають логіку дослідження, висновками до розділів, загальними висновками, списком використаних джерел і додатками, що відповідає вимогам до дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Зміст кожного розділу спрямований на досягнення мети й виконання завдань дослідження. Оформлення дисертації відповідає чинним вимогам.

У вступі авторка цілісно обґрунтовує актуальність теми дослідження, ступінь розробленості проблеми, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами; коректно визначає мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; розкриває провідну ідею й концепцію дослідження; означає теоретико-методологічну основу та методи дослідження; чітко викладає наукову новизну, практичне значення одержаних результатів; окреслює особистий внесок у

публікаціях, написаних у співавторстві; подає відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти» здійснено історико-педагогічний аналіз тлумачення понять «риторика», «ораторське мистецтво» та «красномовство» в педагогічній діяльності викладача закладу вищої освіти; проведено дефінітивний аналіз і розроблено структуру й архітектуру ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти. Історико-педагогічний аналіз розвитку риторичного вчення з доби Античності до сьогодення дав змогу дисертантці розкрити сутність та обґрунтувати нетотожність понять «риторика», «ораторське мистецтво» та «красномовство», визначити їх роль у педагогічній діяльності викладача закладу вищої освіти, довести необхідність викладання риторики з метою риторичної освіченості та формування викладача як риторичної особистості й професійного спікера.

Дефінітивний аналіз і систематизація підходів до розуміння науковцями мовленнєвої, комунікативної, риторичної діяльності дали змогу виокремити ораторську діяльність ваговою складовою професійної діяльності викладача й схарактеризувати її як динамічну систему цілей, мотивів і свідомої активності оратора, що виявляється в сукупності його дій на основі риторичних знань та ораторських умінь, спрямованих на досягнення мети публічного виступу шляхом інформаційного, когнітивного, емоційного й мотиваційного впливу на цільову аудиторію. Доцільним вважаємо розкриття структури ораторської діяльності через мету як джерело активності та безперервного вдосконалення оратора, мотиви як внутрішній рушій, що спонукає до ораторської діяльності, публічний виступ як засіб та основну її одиницю, риторичні знання, ораторські вміння, дії оратора, комунікаційну стратегію.

У другому розділі «Методологічні засади професійного виміру ораторської діяльності викладача ВВНЗ» обґрунтовано методологічні засади ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти, що являють собою сукупність фундаментальних теорій, базових концепцій, ідей, підходів, закономірностей, на яких ґрунтується ораторська діяльність; визначено вимоги та особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ, проаналізовано ораторську діяльність викладача як професійного спікера у ВВНЗ.

Запропоновано вимоги до викладача ВВНЗ у контексті професійної ораторської діяльності. Серед них авторкою виділено об'єктивні (риторична підготовка, активне навчання, *hard skills* оратора, створення відкритого комунікативного середовища, розробка сучасного освітнього контенту) та суб'єктивні (*soft skills* оратора, суб'єктність і вчинковість, позитивний педагогічний імідж, служіння слухачам, професійне самоздійснення у процесі ораторської діяльності) вимоги.

Особливу увагу приділено розкриттю специфіки та визначенню особливостей ораторської діяльності викладача ВВНЗ, зокрема: чіткість, лаконічність, змістовність, переконливість і натхненність висловлювань; різновекторність знань викладача; довіра до НПП, заснована на лідерстві та героїчному досвіді в бойових умовах; статусність і кваліфікованість цільової

аудиторії; емоційна відстань між оратором та аудиторією; медійність сучасного викладача. Урахування означених особливостей дає змогу зрозуміти відмінності ораторської діяльності викладача ВВНЗ. Окрім цього в розділі авторкою побудовано коло впливу оратора на цільову аудиторію, що визначає внутрішню вмотивованість оратора до ораторської діяльності, форму подачі контенту промови та його зміст. Сформований портрет викладача ВВНЗ як професійного спікера означає ключові характеристики особистості оратора, що забезпечують успішність ораторської діяльності.

У третьому розділі «Концептуалізація формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності» розроблено структуру готовності та концепцію формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, описано методику дослідження формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, проаналізовано результати оцінювання готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності на констатувальному етапі педагогічного експерименту.

Основні положення концепції формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності визначають логіку і процес їх професійної підготовки до ораторської діяльності. Розроблена авторкою структура готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності визначає основні її компоненти, а саме: мотиваційний, світоглядний, автентичний, комунікативний, діяльнісний. Визначені критерії та показники готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності дали змогу дібрати валідний діагностичний інструментарій. Схарактеризовано чотири рівні готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності: творчий, інтеріоризований, конструктивний, репродуктивний. У розділі деталізовано результати пілотного й констатувального етапів педагогічного експерименту, доведено необхідність упровадження у ВВНЗ системи професійної підготовки викладачів до ораторської діяльності.

У четвертому розділі «Система професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності» схарактеризовано складові системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, визначено організаційно-педагогічні умови й розроблено технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Авторкою тлумачено поняття професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, організаційно-педагогічних умов формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, технологічного забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Введено в науковий обіг поняття освітнього середовища ВВНЗ, сприятливого для ораторської діяльності.

Заслуговує на увагу розроблена, наочно презентована й упроваджена система професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, яку структуровано через п'ять підсистем: цільову, концептуальну, організаційно-методичну, змістово-технологічну та оцінно-результативну. Систему розглянуто як динамічну сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих підсистем, що реалізуються в єдності мети, завдань, підходів, принципів, організаційно-педагогічних умов, авторського контенту, технологічного забезпечення, критеріального апарату та прогнозованого результату формування готовності до

ораторської діяльності. Результатом упровадження системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності визначено позитивну динаміку сформованості показників їх готовності до ораторської діяльності.

Вартим схвалення є розроблене технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, яке гармонійно поєднало в собі засоби формальної, неформальної та інформальної освіти. Серед організаційних форм звернемо увагу на освітній курс «Сучасна педагогічна риторика», ютуб-канал «Риторика лідера», сайт «Риторика успіху справжнього лідера», наукові подкасти, ватсап-канал «Лідерство, риторика, успіх». Їх успішно доповнює авторський контент, а саме: підручник «Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи», монографія «Ораторська діяльність викладача: теорія та практика», навчальна програма «Сучасна педагогічна риторика», навчально-методичний посібник «Сучасна педагогічна риторика», практикум «Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації», електронний навчальний курс «Сучасна педагогічна риторика», методичні рекомендації для забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна риторика та культура спілкування», навчальна програма «Академічна риторика», науково-популярне видання «Надихаюча книжка Українського Захисника».

Серед використаних методів професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності виділяються словесні (лекція, пояснення, дискусія), наочні (демонстрування, ілюстрування, спостереження), практичні (вправи, робота з книгою, метод генерації, імпровізації, сторітелінгу), методи контролю (опитування, експрес-контроль, самоконтроль, взаємоконтроль), інтерактивні (методи зворотного зв'язку, аналізу риторичних ситуацій, мозковий штурм, рольова гра).

Упроваджене технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності дало змогу дисертантці вдосконалити освітнє середовище, сприятливе для ораторської діяльності, залучити ад'юнктів до ораторської практики, оптимізувати зміст професійної підготовки до ораторської діяльності, забезпечити її засобами неформальної та інформальної освіти, забезпечити систематичність і безперервність активного навчання офіцерів.

У п'ятому розділі «Оцінювання ефективності системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності» здійснено аналіз та оцінювання результатів експериментальної роботи з упровадження системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, обґрунтовано й розроблено етапи розвитку викладача ВВНЗ як професійного спікера, визначено перспективні напрями професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Оцінювання та аналіз результатів контрольного етапу педагогічного експерименту засвідчив ефективність розробленої системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, а також упроваджених технологічного забезпечення й організаційно-педагогічних умов формування їх готовності до ораторської діяльності. Визначені за результатами педагогічного експерименту етапи розвитку викладача як професійного спікера дають змогу вибудувати індивідуальну траєкторію його розвитку й передбачити зміст

підготовки на кожному етапі. Перспективні напрями професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, на нашу думку, доповнять і посилять процес формування готовності до ораторської діяльності й дадуть змогу залучити додаткові ресурси в освітньому середовищі ВВНЗ.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях. Основні положення дисертації висвітлено у 85 наукових публікаціях, із яких 73 є одноосібними. Серед них: одноосібна монографія, розділ в колективній монографії; підручник; 27 статей у наукових фахових педагогічних виданнях України; 5 статей у закордонних наукових періодичних виданнях, із яких 3 індексуються міжнародною наукометричною базою WoS та 1 – Scopus і WoS; 39 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, семінарів, форумів, воркшопів; 11 наукових праць, що додатково відображають наукові результати (розділ у міжнародній монографії, навчальний та навчально-методичний посібники, 2 навчальні програми, 2 методичних рекомендацій і практикум, стаття в енциклопедії та стаття в науковому періодичному виданні України, науково-популярне видання. Авторка має 8 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір.

Попри загальну високу оцінку дисертаційного дослідження Красницької Ольги Володимирівни, вважаємо за доцільне винести на наукову дискусію такі питання:

1. У підрозділі 3.4 (с. 347), здійснюючи контент-аналіз навчально-методичної документації (освітньо-наукових програм, навчальних планів підготовки докторів філософії, робочих програм навчальних дисциплін) у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, авторка здійснює порівняльний аналіз окремих аспектів професійної підготовки у двох зарубіжних військових закладах вищої освіти — Академії керівних кадрів Збройних сил Німеччини та Військовій академії США (West Point). Водночас, на нашу думку, порівняльно-педагогічний аспект дослідження доцільно розширити шляхом аналізу досвіду інших вищих військових навчальних закладів держав — членів НАТО, особливо в частині використання іноземної мови як засобу професійної та ораторської діяльності викладача ВВНЗ. Такий аналіз дав би змогу повніше розкрити особливості професійного мовлення військового викладача та його підготовки до здійснення публічних виступів, презентацій, брифінгів, лекцій і професійних дискусій в умовах міжнародного військово-професійного співробітництва.

2. У підрозділі 2.2 «Особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ» (с. 199) авторкою ґрунтовно представлено класифікацію публічних промов викладача вищого військового навчального закладу, зокрема інформаційних, переконливих, протокольно-етикетних і бойових. Водночас, з огляду на специфіку професійної діяльності викладача ВВНЗ та особливості військово-професійного середовища, вважаємо доцільним доповнити запропоновану класифікацію військово-професійними промовами. Їх виокремлення повніше репрезентує специфіку ораторської діяльності військового фахівця та охоплює виступи, пов'язані з виконанням службових, управлінських, навчально-професійних і командно-штабних завдань.

Водночас, зважаючи на сучасні тенденції розвитку міжнародного військового співробітництва та інтеграції системи військової освіти України до освітнього європейського простору, доцільним видається акцентувати увагу на значенні англійської мови як засобу реалізації професійної ораторської діяльності викладача ВВНЗ. Здатність викладача здійснювати професійні доповіді, презентації, брифінги, лекції, дискусії та інші форми публічного мовлення іноземною мовою є важливою складовою його професійної комунікативної та ораторської компетентності.

3. Авторкою розроблено широкий спектр сучасного освітнього контенту, зокрема ютуб-канал, персональний сайт викладача, ватсап-канал, наукові подкасти, створення та використання якого визначено однією з важливих складових професійної ораторської діяльності викладача ВВНЗ. Водночас поняття «сучасний освітній контент» у контексті дослідження потребує більш чіткої поняттєвої конкретизації. На нашу думку, доцільно подати авторське визначення зазначеного поняття з урахуванням його змістових, технологічних, комунікативних та професійно-педагогічних характеристик.

4. З огляду на обґрунтовану в дисертації необхідність безперервного професійного розвитку викладача ВВНЗ доцільним видається більш чітке концептуальне окреслення індивідуальної траєкторії розвитку викладача як професійного спікера. Вважаємо, що конкретизація її структурних компонентів, етапів, цілей, форм і засобів реалізації, а також критеріїв оцінювання результативності сприяло поглибленню положень дисертації щодо персоналізації професійного та ораторського розвитку викладача ВВНЗ.

5. У підрозділі 4.3 «Технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності» (с. 428) деталізовано структуру освітнього курсу «Сучасна педагогічна риторика» та результати його впровадження в освітній процес. Водночас, з метою більш повного представлення технологічного забезпечення запропонованої системи формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, вважаємо доцільним доповнити додатки дисертації робочою програмою навчальної дисципліни «Сучасна педагогічна риторика» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, що дасть змогу детальніше простежити змістове, організаційне та методичне забезпечення реалізації відповідного освітнього курсу.

Висловлені зауваження та побажання мають переважно рекомендаційний характер і стосуються подальшого розширення порівняльно-педагогічного аспекту дослідження, уточнення окремих положень поняттєво-категоріального апарату та конкретизації технологічного забезпечення процесу формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Водночас зазначені зауваження не мають принципового характеру, не знижують наукової цінності, теоретичного та практичного значення отриманих результатів і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Красницької Ольги Володимирівни.

Текст реферату відображає основні положення та ключові ідеї дисертації. Порушень академічної доброчесності не виявлено. Текст роботи є оригінальним.

Загальні висновки та оцінка дисертації. Дисертація «Теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача вищого військового навчального закладу» є актуальним, самостійним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, у якому розв'язано важливу наукову проблему, що має істотне значення для теорії і методики професійної освіти, вищої військової освіти та практики підготовки викладачів вищих військових навчальних закладів. Дисертація відповідає вимогам п.п. 7–9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів», а її авторка – Красницька Ольга Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

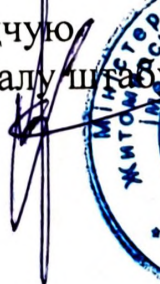
Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент
професор кафедри іноземних мов
Житомирського військового інституту
імені С. П. Корольова

Людмила КАНОВА

Підпис Канова Л.П. засвідчую
Начальник відділу персоналу штабу
підполковник

Сергій ПИСАРЕНКО